

УДК 351.746+342.745(477)

В.В. ГАЛУНЬКО, канд. юрид. наук,
Херсонський юридичний інститут Харківського
національного університету внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ МІЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ОХОРОНИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Ключові слова: адміністративна діяльність,
міліція України, охорона права власності, гро-
мадський порядок

Охорона права власності під час підтри-
мання працівниками міліції громадського по-
рядку є невід'ємною складовою механізму
адміністративно-правової охорони. Теорію
адміністративно-правової охорони громадс-
кого порядку в другій половині ХХ ст. сфо-
рмували М.І. Єропкін та Л.Л. Попов [1], яка в
умовах сучасності вона була розвинута провід-
ними вітчизняними та зарубіжними адмініс-
тративістами О.М. Бандуркою [2], В.В. Вла-
сенковим [3], І.П. Голосніченком [4], А.І. Гу-
ком [3], І.Б. Кардашовим [3], В.Я. Кікотем [3]
Я.Ю. Кондратьєвим [4], О.Г. Куликом [5],
А.С. Прудніковим [3], І.В. Опришко та В.І.
Шакуном [5] та ін.

При цьому зазначимо, що хоча переважна
більшість положень теорії адміністративно-
правової охорони громадського порядку, ви-
веденої М.І. Єропкіним та Л.Л. Поповим, не
втратили своєї актуальності досі, а доповнення
сучасних вчених вдало її розвинули, разом із
тим, усі вони безпосередньо проблеми охоро-
ни права власності при забезпеченні громадс-
кого порядку торкались лише епізодично, до-
сліджуючи зазначену проблему в цілому. Та-
ким чином, проблема охорони права власності
при забезпеченні громадського порядку є ак-
туальною, оскільки досліджена поверхово.

Тому метою статті є висвітлення деяких
аспектів адміністративної діяльності міліції
України з охорони права власності при забез-
печенні громадського порядку. Її новизна по-

лягає у виведені автором власних напрямків
адміністративної діяльності міліції щодо охо-
рони права власності при охороні громадс-
кого порядку.

Охорона громадського порядку – це про-
ведення державними органами, органами мі-
сцевого самоврядування в тісній взаємодії з
громадськістю заходів по забезпеченню недо-
торканості громадян, захисту їх прав і закон-
них інтересів, права власності, створенню на-
лежних умов для роботи приватних, колекти-
вних, державних, підприємств, установ та ор-
ганізацій.

Зміст охорони громадського порядку поля-
гає в комплексній діяльності щодо: 1) ство-
рення умов, за яких протиправна діяльність
чи бездіяльність окремих осіб не спричиняла
би громадянам перепон у здійсненні своїх
суб'єктивних прав, у виконанні ними устано-
влених обов'язків, задоволені їх інтересів та
потреб; 2) забезпечення умов для спокійної
праці та відпочинку громадян; 3) поперед-
ження й прискання правопорушень, притяг-
нення винних до юридичної відповідальності.

Складовою частиною охорони громадсько-
го порядку є забезпечення громадської безпе-
ки, яка полягає в суворому виконанні правил
поводження із зброєю, боєприпасами, вибухо-
вими, сильнодіючими отруйними речовинами,
правилами дорожнього руху, протипожежни-
ми правилами, правилами техніки безпеки на
підприємствах, будівництві, в науково-
дослідницьких закладах, санітарних правил,
правил безпеки при виконанні небезпечних
робіт тощо. Виключною ознакою громадської
безпеки є мета, що обумовлює її зміст, склад
відносин та характер - це охорона життя і здо-
ров'я людини і громадянина та її майна.

Охорона громадського порядку здійсню-
ється трьома способами: кримінально-
правовим, цивільно-правовим та адміністра-
тивно-правовим. Міліція громадської безпеки
переважно здійснює охорону громадського
порядку адміністративно-правовим способом.

Адміністративно-правова охорона громад-
ського порядку – це заснована на законі та ви-
конанні закону виконавчо-розпорядча діяль-
ність державних органів, органів місцевого
самоврядування при тісній взаємодії з громад-

ськістю, яка полягає у встановленні обов'язкових правил поведінки у сфері громадського порядку; створенні умов для реалізації громадянами суб'єктивних прав та виконання усіма особами юридичних обов'язків; у забезпеченні спокою в громадських місцях; застосуванні до правопорушників заходів адміністративного впливу [1, с.11-20].

Автор поділяє тільки що зазначені аспекти теорії адміністративно-правової охорони громадського порядку. Разом із тим, з другою, запропонованою М.І. Єропкіним та Л.Л. Поповим, складовою охорони громадського порядку - «охороною власності» [1, с.18] - в сучасних умовах, на наш погляд, не можна погодитись. Виходячи з виведеної нами тези, сучасній демократичній державі не притаманна функція охорони власності, оскільки відповідно до теорії природного права та Конституції України держава здійснює захист прав усіх суб'єктів права власності, а не власності. Іншими словами держава забезпечує охорону, в першу чергу, невід'ємної природної власності громадян, захист усіх осіб від майна підвищеної небезпеки та власності суб'єктів господарювання [6, с.179-208].

Таким чином, на наш погляд, охорона власності не є окремою складовою охорони громадського порядку. Охорона права власності здійснюється суб'єктами владних повноважень паралельно із забезпеченням інших складових цього важливого адміністративного інституту у наступних напрямках:

- 1) встановлення для власників майна обов'язкових додаткових правил по забезпеченню тягаря його утримання, якщо воно використовується у громадських місцях;
- 2) захисті громадян від майна підвищеної небезпеки;
- 3) забезпечення права громадян щодо комфортного користування дозволеним у громадських місцях майном;
- 4) проведення роз'яснювальної роботи серед широкого загалу власників, які знаходяться у громадських місцях з цінними носіями речами.

До повноважень міліції відносяться три останні заходи. А найбільший внесок в охорону громадського порядку в цілому та права

власності при цьому, зокрема, здійснює патрульно-постова служба міліції (ППСМ).

При забезпеченні охорони громадського порядку до складу ППСМ включається широкий загал підрозділів міліції: особовий склад служби охорони громадського порядку, територіальних і транспортних органів внутрішніх справ, підрозділів міліції особливого призначення «Беркут»; підрозділи служби охорони, дорожньо-патрульної служби ДАІ; підрозділи міліції, які здійснюють охорону важливих об'єктів, а також інші працівники ОВС, військовослужбовці внутрішніх військ [7]. Практично до охорони громадського порядку залучаються усі працівники міліції та військовослужбовці внутрішніх справ, за винятком деяких спеціальних служб, що замаються ОРД – від начальника УМВСУ до міліціонера ППС.

Патрульно-постова служба міліції - це діяльність спеціальних нарядів міліції по охороні громадського порядку, безпеці і боротьбі з правопорушеннями на вулицях, площах, парках, транспортних магістралях, портах, аеропортах та інших громадських місцях, а також при проведенні масових заходів, ліквідації наслідків аварії, катастрофи, стихійного лиха. Відповідно до «Статуту патрульно-постової служби міліції України» її основними завданнями є: забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав, свобод і законних інтересів; запобігання правопорушенням та їх припинення; охорона громадського порядку і громадської безпеки; виявлення, запобігання, припинення та розкриття злочинів, розшук осіб, які їх вчинили; захист власності від злочинних посягань [7].

Як видно, останнє завдання ППСМ не відповідає функціям сучасної демократичної держави та Конституції України. Тому, з метою приведення завдань ППСМ, визначених у Статуті, до вимог Основного закону, пропонується в абзац п'ятий, п.2 ст.1 зазначеного Статуту викласти у редакції «Основними завданнями ППСМ є ...захист прав усіх суб'єктів права власності».

Основною формою організації охорони громадського порядку є комплексне використання сил і засобів міліції по охороні громадського порядку, єдина їх дислокація. Дисло-

кація маршрутів патрулювання і постів розробляється на весняно-літній та осінне-зимовий періоди на підставі аналізу місця і часу вчинення правопорушень в громадських місцях, на вулицях, площах, парках, зареєстрованих на території, що обслуговується.

При забезпеченні громадського порядку патрульні і постові наряди на відповідають за свої маршрути і пости згідно з чинними законами та стосовно встановленим для громадян правил поведінки. Вони повинні підтримувати нормальну обстановку і порядок на вулицях, площах, парках, транспортних магістралях, аеропортах та інших громадських місцях, вживаючи при цьому своєчасних заходів щодо виявлення, запобігання й припинення порушень права власності.

При захисті права власності від протиправних посягань патрульні і постові наряди ППСМ зобов'язані:

1) знати розташовані в районі маршруту (поста) промислові, торговельні та інші підприємства, організації, порядок їх роботи й охорони; не допускати, щоб сторонні особи проникали до вантажних станцій, контейнерних майданчиків, причалів, портів; надавати необхідну допомогу працівникам транспорту і міліції охорони в запобіганні крадіжок вантажів;

2) звертати увагу на транспорт, який вивозить з організацій, підприємств і установ вантажі, особливо в неурочний час; при виникненні підозри перевіряти у водіїв наявність шляхового листа, його реквізити, товарні документи. При їх відсутності, невірному оформленні чи невідповідності документальних даних фактичній кількості вантажу, який вивозиться, доповідати про це оперативному черговому і доставляти водіїв, транспорт і осіб, які їх супроводжують, для з'ясування обставин в ОВС;

3) виявляти і припиняти дії осіб, які займаються спекуляцією промисловими товарами, сільськогосподарською продукцією, незаконними операціями з валютними цінностями, квитками на видовищні і спортивні заходи та іншими речами, а також торгівлею з рук у невстановлених місцях або без відповідного дозволу виробами індивідуальної тру-

дової діяльності й іншими товарами; доставляти цих осіб разом з речами спекуляції (збуту) в ОВС [7].

В Статуті, на наш погляд, у повній мірі розкриті наступні тактичні прийоми при здійсненні захисту права власності працівниками ППСМ.

Так, при виявленні факту крадіжки чужої власності вони мають: повідомити про це чергову частину ОВС; прийняти усі заходи щодо затримання правопорушників по гарячих слідах та організувати охорону місця події до прибуття служби охорони та слідчо-оперативної групи ОВС.

При одержанні даних про появу в обігу фальшивих грошей, ППСМ: негайно інформує чергового ОВС про обставини і місце виявлення фальшивих грошей; здійснює детальне опит осіб, дії яких пов'язані з прийманням грошей, а також громадян, що стали свідками, про прикмети особи, яка підозрюється в їх реалізації; особисто або за допомогою громадян здійснюють затримку особи, яка підозрюється у збуті, і негайно в присутності свідків проводиться зовнішній огляд одягу та речей підозрюваного; якщо громадянина, який збуває фальшиві гроші, не вдалося затримати в момент їх збування, але отримані дані свідчать про можливість його виявлення, негайно розпочати його розшук та переслідування.

При одержанні повідомлення про тільки що вчинене шахрайство міліціонерам ППСМ пропонується діяти у наступний спосіб: опитати потерпілого або заявника, звернувши особливу увагу на час, спосіб вчинення злочину (шляхом обману, зловживанням довір'я і т.п.), прикмети правопорушника, найменування та прикмети речей, що стали об'єктом шахрайства, наявність свідків; якщо отримані дані свідчать про можливість затримання злочинця по гарячих слідах, то розпочати його пошук, скориставшись допомогою потерпілого. Одночасно про отримані дані доповісти черговому ОВС.

У випадку отримання від потерпілого або інших громадян повідомлення про угон автомобіля, мотоцикла і т.п. викрадений, час вчинення злочину, марку та його номерний знак, най-

більш характерні прикмети (колір, дефекти, номер шасі, кузова, двигуна і т.п.), де він знаходився перед угоном (в гаражі, на вулиці або на стоянці), при яких обставинах зник, чи є свідки (очевидці) угону, що вони знають про обставини угону та особу, що його вчинила. Отримані відомості записати і негайно доповісти про подію оперативному черговому ОВС; якщо за отриманими відомостями угон транспортного засобу відбувся із закритого гаража шляхом його зламування, вийти на місце події і організувати охорону до прибуття слідчо-оперативної групи ОВС; оглянути найближчі двори, вулиці, сквери.

Нарядом міліції патрульно-постової служби для виконання покладених на них обов'язків надаються усі права, передбачені Законом України «Про міліцію».

Враховуючи викладене, можна визначити ознаки адміністративної діяльності ППСМ у сфері охорони права власності, що пов'язані з: сутністю адміністративно-правової охорони громадського порядку; суб'єктами владних повноважень та напрямками їх діяльності; залученим для охорони громадського порядку загальною підрозділів міліції; специфікою організації та діяльності ППСМ; комплексним використанням приданих сил і засобів; правами, передбаченими чинним законодавством [8] тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Еропкин М.И., Попов Л.Л. Административно-правовая охрана общественного порядка. -Л.: Лениздат, 1973. -328 с.
2. Адміністративна діяльність: Підручник /Під заг. ред. О.М. Бандурки. –Харків: ХНУВС, 2004. -248 с.
3. Административная деятельность органов внутренних дел: Учебн. пособие /Под ред. В.Я. Кикотя. -М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. -222 с.
4. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: Підручник /Під заг. ред. І.П. Голосніченка, Я.Ю. Кондратьєва. –К.: НАВСУ, 1995. -178 с.
5. Міліція як суб'єкт реалізації державної політики в Україні /Шакун В.І., Опришко І.В., Кулик О.Г. та ін.; За заг. ред. Я.Ю. Кондратьєва. –К.: НАВСУ, 2003. –56 с.
6. Галуцько В.В. Адміністративно-правова охорона суб'єктів права власності: Монографія. –Херсон: ВАТ «ХМТ», 2006. – 356 с.
7. Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Статуту патрульно-постової служби міліції України» від 28.07.1994 р., № 404/ 213/423.
8. Закон України «Про міліцію» // ВВР УРСР. -1991. -№ 4. -Ст.20.

Галуцько В.В. Адміністративна діяльність міліції України щодо охорони права власності під час забезпечення охорони громадського порядку // Форум права. -2007. -№ 3. -С.48-51 [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2007-3/07gvvovp.pdf>

Висвітлені деякі аспекти адміністративної діяльності міліції України з охорони права власності при забезпеченні громадського порядку; виведені напрямки означеної адміністративної діяльності.

***

Галуцько В.В. Административная деятельность милиции Украины по охране права собственности во время обеспечения охраны общественного порядка

Освещены некоторые аспекты административной деятельности милиции Украины по охране права собственности при обеспечении общественного порядка; выведены направления обозначенной административной деятельности.

***

Galun'ko V.V. Administrative activity of militia of Ukraine on protection of the property right during maintenance of protection of a social order

Some aspects of administrative activity of militia of Ukraine on protection of the property right are covered at maintenance of a social order; directions of the designated administrative activity are deduced.